Пролетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

Совецкая Беларусь

ОРГАН ЦК КП(б) БЕЛАРУСІ, СОЎНАРКОМА І ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА СОВЕТА БССР

№ 61 (7622) | Нядзеля, 9 красавіка 1944 г. | Цана 20 к.

Войскі 1-га Украінскага фронта нанеслі паражэнне праціўніку ў прадгор'ях Карпат, выйшлі на нашу дзяржаўную граніцу з Чэхаславакіяй і Румыніяй на фронце працягласцю да 200 кілометраў.

Войскі 2-га Украінскага фронта фарсіравалі раку Прут на поўначы ад горада Яссы на ўчастку працягласцю 170 кілометраў, прарвалі абарону праціўніка, авалодалі гарадамі Дарахой, Баташані, занялі больш 150 другіх населёных пунктаў і выйшлі да ракі Сярэт на фронце працягласцю 85 кілометраў.

Слава нашай геранчнай Чырвонай Арміі!

ЗАГАД

Вярхоўнага Галоўнакамандуючага

Маршалу Совецкага Саюза ЖУКАВУ

Войскі 1-га УКРАІНСКАГА фронта, нанёсшы паражэнне праціўніку ў прадгор'ях Карпат, выйшлі на нашу дзяржаўную граніцу з Чэхаславакіяй і Румыніяй на фронце працягласцю да 200 кілометраў. Праследуючы адыходзячага праціўніка, войскі фронта авалодалі горадам СЯРЭТ і занялі звыш 30 другіх населёных пунктаў на тэрыторыі Румыніі.

У баях за выхад на нашу паўднёва-заходнюю дзяржаўную граніцу вызначыліся войскі генерал-лейтэнанта танкавых войск КАТУКОВА, генерал-маёра ЗАМЕРЦАВА, генерал-маёра ПРОХАРАВА, генерал-маёра ЗАМІРОЎСКАГА, палкоўніка ЛЕМАНТОВІЧА; танкісты генерал-лейтэнанта танкавых войск ГЕТМАНА, генерал-маёра танкавых войск ДРЭМАВА, падпалкоўніка БАЙКО; артылерысты палкоўніка ВІШНЕЎСКАГА, палкоўніка РАЗУМОЎСКАГА; лётчыкі генерал-маёра авіяцыі ГАЛУНОВА і сапёры палкоўніка СОКАЛАВА, маёра ЦЁМКІНА, маёра ЯКАЎЛЕВА.

У азнаменаванне атрыманай перамогі злучэнні і часці, якія найбольш вызначыліся ў баях за разгром праціўніка ў прадгор'ях Карпат і за выхад на нашу паўднёва-заходнюю дзяржаўную граніцу, прадставіць да прысваення назвы «ПРЫКАРПАЦКІХ» і да ўзнагароджання ордэнамі.

Сёння, 8 красавіка, у 20 гадзін сталіца нашай Радзімы МАСКВА ад імені Радзімы салютуе доблесным войскам 1-га Украінскага фронта, якія выйшлі на нашу паўднёва-заходнюю дзяржаўную граніцу,—дваццаццю чатырма артылерыйскімі залпамі з трохсот дваццаці чатырох гармат.

За выдатныя баявыя дзеянні АБ'ЯЎЛЯЮ ПАДЗЯКУ усім кіруемым Вамі войскам, якія ўдзельнічалі ў баях за выхад на нашу паўднёва-заходнюю дзяржаўную граніцу.

Вечная слава героям, якія загінулі ў баях за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы!

Смерць нямецкім захопнікам!

Вярхоўны Галоўнакамандуючы

Маршал Совецкага Саюза І. СТАЛІН.

8 красавіка 1944 года.

ЗАГАД

Вярхоўнага Галоўнакамандуючага

Маршалу Совецкага Саюза КОНЕВУ

Войскі 2-га УКРАІНСКАГА фронта фарсіравалі раку ПРУТ на поўнач ад горада ЯССЫ на ўчастку працягласцю 170 кілометраў, прарвалі абарону праціўніка, авалодалі гарадамі ДАРАХОЙ, БАТАШАНІ, з баямі занялі больш 150 другіх населёных пунктаў і, гонячы войскі праціўніка, выйшлі на раку СЯРЭТ на фронце працягласцю 85 кілометраў.

У баях за прарыў абароны праціўніка і за фарсіраванне ракі ПРУТ вызначыліся войскі генерал-лейтэнанта ЖМАЧЭНКА, генерал-лейтэнанта ТРАФІМЕНКА, генерал-лейтэнанта КАРАЦЕЕВА, генерал-лейтэнанта ГАРАЧОВА, генерал-маёра МАРЦІРАСЯНА, генерал-маёра БАБРОВА, генерал-маёра МІХАЙЛАВА, генерал-маёра МЕРКУЛАВА, палкоўніка КАРЛАВА, палкоўніка ГІЗАТУЛІНА, палкоўніка КОНЕВА, палкоўніка ВРОНСКАГА, палкоўніка УМАНСКАГА, палкоўніка КАЛЕСНІКАВА, палкоўніка ПУЦЕЙКА; танкісты генерал-маёра танкавых войск БАРАУСАВА, палкоўніка СТЫЖЫКА, палкоўніка АНДРЭЕВА; артылерысты генерал-маёра артылерыі ЛЕБЕДЗЕВА, генерал-маёра артылерыі ФАУСТАВА, палкоўніка МЕНЦЮКОВА; лётчыкі палкоўніка ТАРАНЕНКА, падпалкоўніка ШУНДРЫКАВА і сапёры палкоўніка ПЯТРОВА, палкоўніка ПАНІМАША, палкоўніка ГЛЕЗЕРА, палкоўніка ПАКРОЎСКАГА, палкоўніка БУДАРЫНА.

У азнаменаванне атрыманай перамогі злучэнні і часці, якія найбольш вызначыліся ў баях за прарыў абароны праціўніка і за фарсіраванне ракі ПРУТ, прадставіць да прысваення назвы «ПРУЦКІХ» і да ўзнагароджання ордэнамі.

Сёння, 8 красавіка, у 21 гадзіну сталіца нашай Радзімы МАСКВА ад імені Радзімы салютуе доблесным войскам 2-га Украінскага фронта, якія прарвалі абарону праціўніка і фарсіравалі раку ПРУТ,—дваццаццю чатырма артылерыйскімі залпамі з двухсот дваццаці чатырох гармат.

За выдатныя баявыя дзеянні АБ'ЯЎЛЯЮ ПАДЗЯКУ усім кіруемым Вамі войскам, якія ўдзельнічалі ў баях за прарыў абароны праціўніка і за фарсіраванне ракі ПРУТ.

Вечная слава героям, якія загінулі ў баях за свабоду і незалежнасць нашай Радзімы!

Смерць нямецкім захопнікам!

Вярхоўны Галоўнакамандуючы

Маршал Совецкага Саюза І. СТАЛІН.

8 красавіка 1944 года.

Ад Совецкага Інформбюро

АПЕРАТЫЎНАЯ ЗВОДКА ЗА 8 КРАСАВІКА

На працягу 8 красавіка на захад ад горада **Скала** нашы войскі працягвалі весці баі па знішчэнню акружанай групіроўкі праціўніка і занялі рад населёных пунктаў, сярод якіх вялікія населёныя пункты **Езежаны, Ланоўцэ, Глубічок, Більчэ-Злотэ, Вінящінцы, Касператоўцы.**

Войскі **1-га Украінскага** фронта, нанёсшы паражэнне праціўніку ў прадгор'ях Карпат, выйшлі на нашу дзяржаўную граніцу з Чэхаславакіяй і Румыніяй на фронце працягласцю да 200 кілометраў і авалодалі раённымі цэнтрамі Станіслаўскай вобласці **Печанежын, Ябланаў, Жаб'е,** раённымі цэнтрамі Чарнавіцкай вобласці горадам **Вашкоўцы,** горадам **Віжніца, Пуціла, Глыбока,** а таксама з баямі занялі больш 300 другіх населёных пунктаў, у тым ліку вялікія населёныя пункты **Космач, Кжывароўня, Усцерыкі, Селялецін, Краснаільск, Пятрэўцы, Купка, Стары Валчынец, Дзеутш** і чыгуначныя станцыі **Косьмін, Адынката, Карапчу, Чудзін, Касчуя, Цісауцы, Берхамет, Віжніца.** Гонячы адыходзячага праціўніка, войскі фронта авалодалі на румынскай тэрыторыі горадам **Сярэт** і занялі звыш 30 другіх населёных пунктаў і сярод іх вялікія населёныя пункты **Стража, Міхейлены, Дзерска.**

Войскі 2-га **Украінскага** фронта фарсіравалі раку **Прут** на поўнач ад горада **Яссы** на ўчастку працягласцю 170 кілометраў, прарвалі абарону праціўніка і, гонячы войскі праціўніка, выйшлі да ракі **Сярэт** на фронце працягласцю 85 кілометраў, авалодалі гарадамі **Дарахой, Баташані,** а таксама з баямі занялі больш 150 другіх населёных пунктаў, сярод якіх вялікія населёныя пункты **Сату-Марэ, Варфу-Камлулуй, Бучэча, Влядзеній, Корні, Жалдзешці, Тудора, Урычэні, Суліца, Кішкярэні, Карнеле-Капрэй, Факурыле** і чыгуначныя станцыі **Шалдана, Рэдзіу, Рэушэній, Тадзірэній, Трушэшці, Унгурэній, Варнічэні, Браскэуцы, Вакуешці, Леорда, Бучэча.**

На **Одэскім** напрамку нашы войскі, працягваючы наступленне, з баямі занялі больш 30 населёных пунктаў і сярод іх вялікія населёныя пункты **Зельцы, Кандзель, Градзяніца, Эльзас, Бальшое Фесцераза, Страдаўка, Ільінка, Гільдэндорф** (13 кілометраў на поўнач ад **Одэсы**), **Аляксандраўка.** На поўнач ад **Раздзельная** нашы войскі завяршылі ліквідацыю акружанай групіроўкі праціўніка. У гэтым раёне па ўдакладненых даных у баях за 6 і 7 красавіка нашымі войскамі захоплены наступныя трафеі: танкаў—40, самаходных гармат «Фердынанд»—5, гармат рознага калібра — 188, кулямётаў—284, коней—1.000 і многа іншай ваеннай маёмасці. Узята ў палон 3.200 нямецкіх салдат і афіцэраў, прычым мелі месца выпадкі арганізаванай здачы ў палон цэлых нямецкіх падраздзяленняў. Праціўнік пакінуў на полі бою больш 7.000 трупаў салдат і афіцэраў.

На другіх участках фронта — баі мясцовага значэння.

На працягу 7 красавіка нашы войскі на ўсіх франтах падбілі і знішчылі 41 нямецкі танк. У паветраных баях і агнём зянітнай артылерыі збіты 92 самалёты праціўніка.

Адказ тав. М. І. Калініна на віншаванні

Прыношу глыбокую падзяку ўсім арганізацыям, групам і асобам, якія прыслалі прывітанні і віншаванні ў сувязі з дваццаціпяцігоддзем майго прабывання на пасту кіраўніка вярхоўнага органа совецкай улады.

М. КАЛІНІН.

Чаркасаўскія брыгады

Мітынг, прысвечаны арганізацыі чаркасаўскіх брыгад, адбыўся ў горадзе Касцюковічы. Дырэктар Касцюковіцкай сярэдняй школы тав. Кацук, які выступіў на мітынгу, сказаў:

— Настаўнікі і вучні нашай школы ўвесь свой вольны час аддадуць на аднаўленне культурных устаноў. Гэтай вясною мы пасадзім тысячу дрэваў.

Урач тав. Баярскі сказаў аб тым, што медработнікі бяруць на сябе абавязацельства адрамантаваць памяшканне бальніцы і азеляніць плошчу вакол яе.

Рабочыя і служачыя прамысловага камбіната парашылі ў вольны ад работы час аднавіць будынак кінотэатра.

Прыняты зварот, у якім удзельнікі мітынга абавязуюцца стварыць у горадзе Касцюковічы чаркасаўскія брыгады па аднаўленню разбураных будынкаў і ў першую чаргу кінотэатра, бальніцы, гасцініцы і школы, і заклікаюць усіх працоўных раёна актыўна ўдзельнічаць у аднаўленні будынкаў, разбураных і спаленых акупантамі.

Вызваленне беларускіх земляў, далейшыя задачы барацьбы беларускага народа супроць нямецкіх захопнікаў і бліжэйшыя задачы аднаўлення народнай гаспадаркі Беларускай ССР

Даклад Старшыні Совета Народных Камісараў Беларускай ССР тав. П. К. ПАНАМАРЭНКА на VI сесіі Вярхоўнага Совета БССР 21 сакавіка 1944 года ў гор. Гомелі *)

Таварышы дэпутаты!

VI-я сесія Вярхоўнага Совета Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі сабралася ў момант гістарычных перамог совецкіх войск над нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Доблесная Рабоча - Сялянская Чырвоная Армія ў найвялікшых за ўсю гісторыю войнаў бітвах нанесла небывалыя паражэнні гітлераўскім войскам і ўжо каля паўтары гады вядзе пабеданоснае наступленне.

Чырвоная Армія прайшла з баямі на захад месцамі да 2 тысяч кіламетраў. Амаль поўнасцю вызвалена ад нямецкіх захопнікаў Совецкая Украіна. Пачалося вызваленне Совецкай Малдавіі і Прыбалтыйскіх совецкіх рэспублік.

Ідзе масавае выгнанне гітлераўцаў за межы Беларусі. Наступаюць радасныя дні вызвалення ўсёй Совецкай Беларусі і вызвалення нашага народа з-пад гнёту нямецкіх катаў і разбойнікаў. Ужо амаль поўнасцю вызвалены ад нямецкіх захопнікаў Палеская і Гомельская вобласці, вызвалена многа раёнаў Магілёўскай і Віцебскай абласцей.

Блізка дзень, калі ўся наша совецкая зямля будзе поўнасцю ачышчана ад гітлераўскай погані.

Совецкае насельніцтва вызваленых ад нямецкіх захопнікаў абласцей з невыказнай радасцю сустракае сваю вызваліцельніцу Чырвоную Армію. Іх сэрцы поўны глыбокай удзячнасці і любві да таварыша Сталіна—арганізатара і кіраўніка перамог над нямецкімі прыгнятальнікамі. **(Бурныя апладысменты. Усе ўстаюць).**

У тытанічнай пабеданоснай барацьбе народаў Совецкага Саюза супроць нямецка-фашысцкай Германіі і яе прыхвасняў беларускі народ заняў пачэснае, дастойнае месца. Беларускі народ, ахоплены непрымірымай смяротнай нянавісцю да крывавых ізвергаў—нямецкіх захопнікаў, па першаму закліку большэвіцкай партыі, нашага правадыра таварыша Сталіна, разам з усім совецкім народам узняўся на абарону Совецкага Саюза, свабоды, чэсці, жыцця ўсіх народаў нашай Радзімы.

Сотні тысяч сыноў беларускага народа на ўсіх франтах Вялікай Айчыннай вайны плячо ў плячо з рускім і другімі народамі совецкай краіны адстайваюць сваю любімую Радзіму.

У гістарычных бітвах пад Масквою, Сталінградам, Белгорадам, Орлом, Курскам, Гомелем, пад Ленінградам, Кіевам, на Украіне, у Беларусі—усюды гераічныя сыны беларускага народа з бяспрыкладнай мужнасцю змагаліся і змагаюцца з заклятымі ворагамі—нямецкімі захопнікамі.

На часова акупіраванай тэрыторыі Беларусі ў тыле гітлераўскіх полчышч з небывалым размахам і сілай разгарнуўся ўсенародны партызанскі рух. Беларускія партызаны і партызанкі абрушваюць на ворага цяжкія ўдары і громяць тылы яго войск.

Вялікая любоў і пашана беларускага народа да свайго вялікага сабрата—рускага народа. Вялікая адданасць і згуртаванасць беларускага народа вакол большэвіцкай партыі і найвялікшага правадыра і друга беларускага народа таварыша Сталіна. **(Бурныя апладысменты).**

Пад сцягам Леніна, пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна мы канчаткова разгромім нямецкіх ізвергаў і выганім іх за межы нашай Радзімы. **(Бурныя, працяглыя апладысменты).**

I. Росквіт БССР за годы совецкай улады і з'еднанне беларускага народа ў адзінай дзяржаве

У выніку Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэвалюцыі, воляю нашай партыі, па ініцыятыве і ў выніку велізарнейшай палітычнай і арганізатарскай дзейнасці таварыша Сталіна была ўтворана Беларуская Совецкая Соцыялістычная Рэспубліка.

Упершыню за ўсю шматгадовую гісторыю нацыянальнага і эканамічнага прыгнёту, пакут і гора беларускі народ набыў сваю дзяржаву.

Пры совецкай уладзе Беларусь уступіла на шлях небывалага ў гісторыі росквіту краіны, развіцця яе вытворчых сіл, росту прамысловасці і сельскай гаспадаркі, росквіту матэрыяльнага добрабыту і нацыянальнай культуры.

Беларускі народ, аб выключнай беднасці якога да рэвалюцыі хадзілі легенды, народ, які ішоў тысячамі з Беларусі ў пошуках лепшай долі,—стаў на шлях росквіту, добрабыту, будаўніцтва шчаслівага, забяспечанага жыцця.

Беларусь, якая мела да рэвалюцыі толькі дробную саматужную прамысловасць, у выніку ажыццяўлення генеральнай лініі партыі, стала на шлях бурнага развіцця прамысловасці.

За годы сталінскіх пяцігодак у Беларусі пабудавана звыш 1.700 новых прадпрыемстваў. Былі створаны новыя галіны прамысловасці. У рэспубліцы пачалі вырабляцца маторы і турбіны, сельскагаспадарчыя машыны і станкі, веласіпеды, радыёпрыёмнікі, складаныя машыны і самыя рознастайныя прамысловыя вырабы. Узніклі буйнейшыя прадпрыемствы лёгкай прамысловасці — швейная, абутковая, тэкстыльная. Былі пабудаваны буйнейшыя электрычныя станцыі.

Асабліва бурна пачала развівацца прамысловасць пасля з'еднання Беларусі ў адзінай дзяржаве. Усё значэнне грандыёзнага размаху будаўніцтва прамысловасці і сельскай гаспадаркі відаць з таго, што на 1941 год капіталаўкладанні ў прамысловасць і сельскую гаспадарку Беларусі былі роўны капіталаўкладанням двух папярэдніх пяцігодак. У Беларусі будаваліся і былі напярэдадні пуску буйнейшыя заводы машынабудаўнічай прамысловасці. Быў пабудаваны Днепра-Бугскі водны шлях—велізарная народная будоўля, выкананая за рэкордна кароткі тэрмін, дзякуючы невычарпальнай творчай актыўнасці народа. Будаваліся заводы па хімічнай перапрацоўцы торфу, торфабрыкетныя заводы, будаваўся першы завод па вытворчасці бензіну з торфу. Рыхтаваўся да будаўніцтва завод па атрыманню эцілавага спірту з торфу.

Вялася велізарная работа па рэканструкцыі сталіцы Беларусі —Мінска і гарадоў — Магілёва, Гомеля, Беластока, Віцебска і другіх. Узніклі сотні велізарных шматкватэрных будынкаў, клубаў, вакзалаў. Было прыступлена да будаўніцтва Васілевіцкай, Беластоцкай, Баранавіцкай і Магілёўскай электрастанцый, увод якіх у строй азначаў падвоенне энергетычнага баланса рэспублікі.

Беларусь з краіны выключна сельскай гаспадаркі ператварылася ў перадавую, індустрыяльную рэспубліку.

На аснове індустрыялізацыі краіны была праведзена перабудова сельскай гаспадаркі. Сялянства Беларусі, згуртаванае вакол партыі большэвікоў, рашуча стала на шлях калектыўнага вядзення гаспадаркі, на шлях стварэння новых грамадскіх адносін у вёсцы.

Калгасы прынеслі Беларусі небывалы росквіт сельскай гаспадаркі, матэрыяльны і маральны рост вёскі. Калгасы вывелі са становішча вечнай нястачы мільённыя масы беларускага сялянства. Каля 10 тысяч калгасаў, якія аб'ядналі 720 тысяч сялянскіх двароў, атрымалі ад совецкай дзяржавы да 8 мільёнаў гектараў зямлі ў вечнае карыстанне.

Беларуская калгасная вёска атрымала многія тысячы трактараў і сельскагаспадарчых машын. У рэспубліцы было створана 347 машына - трактарных станцый, якія далі палёгку ў працы селяніна, забяспечылі культурную апрацоўку зямлі і ўзнялі добрабыт калгаснікаў.

У калгасах нязмінна расла пасеўная плошча, з года ў год расла ўраджайнасць палёў. У некалькі разоў павялічылася колькасць буйной рагатай жывёлы і свіней супроць дарэвалюцыйнай. Не было ў рэспубліцы калгаснага сялянскага двара, які-б не меў каровы, свіней, птушкі.

У галіне сельскай гаспадаркі былі праведзены такія мерапрыемствы, як паўсямеснае ўвядзенне правільных севазваротаў, ссяленне хутароў.

У 1940 годзе, па ініцыятыве таварыша Сталіна, была прынята праграма грандыёзных работ па асушэнню спрадвечных балот Беларусі. Беларускія балоты, якія з'яўляліся ў мінулым крыніцай жабрацтва, хвароб і бездарожжа, павінны былі ператварыцца ў квітнеючыя палі і сенажаці—крыніцу багацця калгасаў і калгаснікаў.

За адзін год работы па выкананню гэтай праграмы было асушана больш 100 тысяч гектараў балот. З велізарным энтузіязмам увесь беларускі народ удзельнічаў у гэтай рабоце. Калгасы, якія асушылі ўчасткі балотнай зямлі за два—тры гады раней, ужо атрымлівалі велізарныя ўраджаі. Першыя калгасы-мільянеры ў Беларусі з'явіліся пасля таго, як яны асушылі вялікія масівы балотных земляў, на якіх сталі атрымліваць выдатныя не толькі для Беларусі, але і для ўсяго Совецкага Саюза ўраджаі.

Выкананне праграмы па асушцы балот і ператварэнне іх у высокаўраджайныя палі зусім змяняла эканамічнае аблічча рэспублікі.

Разам з бурным росквітам народнай гаспадаркі рэспублікі, уздымам матэрыяльнага добрабыту беларускага народа, гіганцкі выраслі культура, навука, літаратура і мастацтва.

Будучы адсталай ускраінай царскай Расіі, Беларусь не мела права на сваю мову, на сваю культуру. Гэта была краіна амаль пагалоўнай непісьменнасці, яна не мела не толькі ні адной вышэйшай навучальнай установы, ні аднаго інстытута, але і ні адной школы на беларускай мове.

За годы совецкай улады з народа выраслі свае вучоныя, пісьменнікі, педагогі, артысты, мастакі, кампазітары. Вырас велізарны атрад новай інтэлігенцыі, узнятай з народных нізоў.

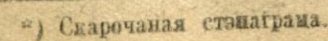
За годы рэвалюцыі расквітнелі ўсе віды мастацтва таленавітага народа. У Совецкай Беларусі было 26 вышэйшых навучальных устаноў, Беларуская Акадэмія Навук, навукова-даследчыя інстытуты, дзесяткі тысяч сярэдніх і пачатковых школ, музеі, дзесяткі тэатраў.

З беларускага народа выкаваліся нацыянальныя кадры, дзяржаўныя дзеячы, совецкія і партыйныя работнікі, выдатныя дзеячы навукі і культуры, вялікія арганізатары народнай гаспадаркі. Яны самаадданa працуюць на дабро народа ва ўсіх звеннях дзяржаўных, партыйных, гаспадарчых органаў і культурных устаноў рэспублікі і многія з іх у органах і ўстановах Саюза ССР, у арміі і флоце.

* * *

У верасні 1939 года адбылася гістарычная падзея ў жыцці беларускага народа—з'еднанне беларускіх земляў і народа ў адзінай дзяржаве.

(Працяг — на 3 стар.).

*) Скарочаная стэнаграма.

Працяг даклада тав. П. К. Панамарэнка

Дваццаць год, як вядома, пакутвалі народы Заходняй Беларусі пад гнётам польскіх захопнікаў. Нідзе ў свеце не было такога рабскага рэжыму, такой бязлітаснай эксплаатацыі, прыгнёту чалавека, як гэта было ў Заходняй Беларусі пад уладай польскіх памешчыкаў і капіталістаў. Заходняя Беларусь разглядалася імі як калонія і ператваралася ў аграрны дадатак цэнтральнай Польшчы. Эканамічнае абрабаванне рабочых і працоўных сялян, забарона роднай мовы, разгром культурных устаноў беларусаў, зверскія карныя экспедыцыі ў адказ на малейшае праяўленне сімпатыі да рускіх і Совецкага Саюза, канцэнтрацыйныя лагеры і турмы з'яўляліся сродкамі так званага ўціхаміранпя «усходніх ускраін». Правядзенне палітыкі дэнацыяналізацыі беларусаў было афіцыйнай лініяй улад, школ, царквы і суда.

Народы Заходняй Беларусі ў гістарычныя дні 1939 года былі выратаваны ад пагражаўшага ім разбурэння, вынішчэння і дэнацыяналізацыі, атрымалі поўнае нацыянальнае вызваленне, назаўсёды пазбавіліся ад дзікага сваволля з боку польскіх магнатаў.

28—30 кастрычніка 1939 года ў Беластоку Народнае Сабранне, абранае свабодным, тайным галасаваннем народамі Заходняй Беларусі, выказваючы волю ўсяго народа, абвясціла ўстанаўленне совецкай улады на ўсёй тэрыторыі Заходняй Беларусі і з'еднанне з Совецкай Беларуссю.

Беларуская Совецкая Соцыялістычная Рэспубліка заняла свае законныя гістарычныя і этнаграфічныя граніцы і ператварылася ў рэспубліку з 10,5-мільённым насельніцтвам. **(Апладысменты).**

* * *

Таварышы дэпутаты!

У выніку паспяховага наступлення Чырвонай Арміі, гітлераўскія войскі ўсё далей адкідваюцца на захад; набліжаецца час вызвалення заходніх абласцей Беларусі. У сувязі з гэтым трэба спыніцца на той вазні, якую ўзнялі некаторыя польскія эміграцкія колы вакол пытання аб заходняй граніцы паміж Польшчай і Беларуссю.

Для польскага народа, для прагрэсіўных польскіх грамадскіх і палітычных дзеячоў з'яўляецца зусім яскравым, што граніцы, устаноўленыя ў 1939 годзе, справядлівыя як у гістарычных, так і ў этнаграфічных адносінах, адпавядаюць інтарэсам як Польшчы, так і Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі і інтарэсам дружаскіх добрасуседскіх адносін польскай і беларускай дзяржаў.

Аднак некаторыя эміграцкія рэакцыйныя польскія колы, не лічачыся з інтарэсамі ўласнай дзяржавы, у імя сваіх імперыялістычных інтарэсаў, спрабуюць замуціць вакол гэтага пытання ваду і ўлезці сваімі лапамі ў заходнія області Беларусі.

Цяжка, вядома, радзівілам, тышкевічам, сапегам і іншым польскім зямельным магнатам расстацца з сотнямі тысяч гектараў зямлі і лясоў, якімі яны карысталіся ў заходніх абласцях, адабраўшы іх у беларускага народа. Цяжка, вядома, ім адмовіцца ад быдла, у якое яны хацелі ператварыць беларускі народ заходніх абласцей Беларусі. Што-ж рабіць? Цяжка, але ўсё-ж прыдзецца адмовіцца, бо народ, які пазнаў шчасце свабоднага жыцця і развіцця ў роднай совецкай з'еднанай дзяржаве, у хамут зноў не палезе. **(Апладысменты).**

Палітыканы, якія абанкроціліся і адарваліся ад краіны і народа, ніяк не хочуць зразумець, што прайшоў той час, калі можна было праглынуць чужы, але ласы кавалак шляхам шантажу і інтрыг, не хочуць зразумець, што цяпер на гістарычнай арэне ёсць такія прагрэсіўныя сілы, якія не дадуць гэтае зрабіць.

Гісторыю не павярнуць назад, колькі-б ні намагалася гэта эміграцкая машкара. З'еднаная беларуская дзяржава не аддасць нікому і ніколі ні аднаго метра зямлі, якая належыць беларускаму народу. У гэтым на баку беларускага народа права і сіла дастатковая, каб абараніць краіну ад усякіх пасяганняў. **(Бурныя апладысменты).**

II. Крывавыя зверствы нямецка-фашысцкіх захопнікаў на часова акупіраванай тэрыторыі Беларусі

Страціўшыя чалавечае аблічча, паўшыя да ўзроўню дзікіх звяроў, забойцы жанчын і дзяцей, рабаўнікі і гвалтаўнікі, нікчэмныя і агідныя гітлераўскія псы крывавымі лапамі ўпіліся ў цела і душу беларускага народа. Няма такога бруднага злачынства, перад якім спыніліся-б гэтыя мярзотнікі. Гнусныя злачынствы фашысцкіх людаедаў перавысілі па свайму цынізму і крывяжэрнасці ўсё, што ведала да гэтага часу гісторыя.

Захопнікі ў нечуваных маштабах знішчаюць гарады і вёскі Беларусі. Мінск—сталіца рэспублікі, яе палітычны, адміністрацыйны і культурны цэнтр, горад працы і навукі, горад, дарагі і блізкі сэрцу кожнага беларуса,—па-варварску разбуран нямецкімі захопнікамі. Гомель — адзін з лепшых і прыгажэйшых гарадоў Беларусі — разбуран нямецкімі захопнікамі дашчэнту. Спалены і разбураны гарады Ліда, Валкавыск, Віцебск, Жлобін, Рагачоў, Чачэрск, Шклоў, Крычаў, Быхаў і Чэрыкаў. У Лельчыцкім раёне з 6.000 дамоў засталося толькі 32 поўразбураныя дамы, у Чэрыкаўскім—разбурана 2.469 дамоў, у Чачэрскім раёне спалена і разбурана 5.026 дамоў. Няма ні аднаго горада і ні аднаго насялёнага пункта ў Беларусі, які не паспытаў-бы на сабе нямецкай палітыкі знішчэння і разбурэння.

Толькі ў 40 вызваленых раёнах Беларусі яны знішчылі больш 100.000 дамоў і іншых збудаванняў. Яны дашчэнту разбурылі ўсе заводы і фабрыкі. Захопнікамі знішчана 1.250 школ, тэатры, усе бальніцы.

Яны разбурылі калгасы і абрабавалі калгаснікаў. У вызваленых раёнах засталося не больш 25 процантаў жывёлы. Уся астатняя жывёла вывезена і зжэрта захопнікамі.

Нямецкія вандалы знішчаюць культурныя каштоўнасці народа. Яны разграмілі і раскралі Беларускую Акадэмію Навук з яе калекцыямі гістарычных дакументаў і кніг, спалілі каштоўнейшае кнігасховішча — рэспубліканскую бібліятэку імені Леніна, разбурылі і аддалі агню вядомую ўсяму свету Беларускую Горацкую сельскагаспадарчую акадэмію. Імі разбуран Гомельскі палац Паскевіча — архітэктурны помнік і музей, адно з прыгажэйшых збудаванняў рэспублікі, раскрадзены і знішчаны каштоўнейшыя экспанаты Дзяржаўнай карціннай галярэі Беларускай ССР, разбураны ці ператвораны ў канюшні тысячы школ, клубаў. Знішчаны тэатры, музыкальныя ўстановы і каштоўнейшыя ўзоры народнай творчасці. Ва ўсіх гарадах і насялёных пунктах спалены ўсе грамадскія і асабістыя бібліятэкі. Агню аддаены ўсе творы найвялікшых класікаў рускай, беларускай і заходняй літаратуры.

Нямецка-фашысцкія звяры па прамых указаннях злачыннага гітлераўскага ўрада праводзяць масавае вынішчэнне мірнага насельніцтва Беларусі.

У г. Мінску нямецкія нягоднікі знішчылі звыш 120 тысяч мірнага насельніцтва, у г. Гомелі—55 тысяч чалавек, у Бабруйску—30 тысяч, у Слоніме—12 тысяч, у Пінску—11 тысяч, у Брэсце—звыш 9 тысяч чалавек.

Масавае знішчэнне насельніцтва праведзена ў Магілёве, Віцебску, Барысаве, Оршы, Бабруйску, Баранавічах, Беластоку і многіх другіх гарадах і сёлах Беларусі.

Страшэнныя забойствы насельніцтва нямецкія захопнікі ажыццяўляюць з дакладнасцю і хладнакроўем прафесіянальных забойцаў, метадычна і арганізавана.

Вось, напрыклад, гісторыя спалення і пагібелі квітнеючай беларускай вёскі Клетча, Бягомльскага раёна.

З Бягомльскай раённай управы ў вёску Клетча паступіла наступнае распараджэнне:

«Старасту вёскі Клетча—пану Аўтушка. Прыкладаецца пры гэтым план здачы дзяржпаставак для вёскі Клетча. Прапаную вам выкапаць усе зернапастаўкі не пазней 27 кастрычніка. Папярэджваю, што ў выпадку невыканання гэтага распараджэння, 28 кастрычніка вёска Клетча будзе спалена нямецкімі войскамі».

З прычыны таго, што вёска Клетча раней ужо была абрабавана і не магла выканаць і сотай часткі плана здачы паставак, нямецкі карны атрад прыбыў 28 кастрычніка і расстраляў усіх мужчын, у тым ліку і старых, а вёску спаліў.

Вось адзін з многіх жахлівых дакументаў аб зверствах немцаў, складзены грамадзянамі на акупіраванай тэрыторыі і дасланы Беларускаму ўраду:

«А К Т

Ноччу 5 сакавіка 1943 г. гітлераўскія звяры ўварваліся ў вёску Вялікае Сітна, Полацкага раёна, і пачалі сонных людзей голых і босых выганяць з хат на мароз. Сагнаўшы, такім чынам, каля 200 чал. і акружыўшы шчыльным кальцом узброеных салдат, немцы пагналі натоўп на возера Карупень. Па дарозе фашысты білі свае ахвяры прыкладамі вінтовак і аўтаматаў, прыканчвалі на месцы тых, якія адставалі. Так, гітлераўцы ўдарам прыклада па галаве забілі адстаўшага ў дарозе 5-гадовага хлопчыка. Калгасніцу Ефрасінню Дзегцярову, якая кінулася яго абараняць, закалолі штыкамі. На дапамогу Дзегцяровай кінуліся Ніна Маяк і браты Шэндзелевы. Фашысты таксама закалолі іх штыкамі, а ўсіх астатніх жыхараў вёскі Вялікае Сітна расстралялі з кулямётаў. Больш 200 трупаў калгаснікаў засталіся ляжаць на ільду возера Карупень, забітыя гітлераўскімі нягоднікамі.

Мы, застаўшыяся ў жывых калгаснікі вёскі, клянёмся над трупамі сваіх дарагіх братоў і сёстраў, бязлітасна і нястомна помсціць гітлераўскім сабакам, у чым і распісваемся».

Следуюць 53 подпісы застаўшыхся ў жывых жыхараў вёскі Вялікае Сітна, Полацкага раёна.

Наперакор агульнапрынятым міжнародным законам і пастановам міжнароднай Гаагскай канферэнцыі аб адносінах да ваеннапалонных, наперакор усім паняццям аб чалавечай маралі, фашысцкія ізвергі чыняць масавыя забойствы ваеннапалонных чырвонаармейцаў і камандзіраў у канцэнтрацыйных лагерах, размешчаных у Беларусі.

На ўсёй тэрыторыі Беларусі захопнікамі праведзена крывавая масавая расправа над яўрэйскім насельніцтвам. У спецыяльных канцэнтрацыйных лагерах яўрэі знішчаліся шляхам расстрэлаў ці галоднай смерці. У вялікіх гарадах гэта знішчэнне рабілася пасля папярэдняга згону яўрэяў у так званае гета.

Адступаючы пад ударамі Чырвонай Арміі, прадбачачы свой непазбежны разгром, баючыся адказнасці за ўсе свае злачынствы, нямецка-фашысцкія разбойнікі ў цяперашні час імкнуцца замесці сляды сваіх злачынных зверстваў. Паўсямесна на акупіраванай тэрыторыі Беларусі яны раскапваюць масавыя магілы сваіх ахвяр, дастаюць і спальваюць трупы. Робіцца гэта па загаду галоўнай стаўкі германскага вярхоўнага камандавання.

У нашым распараджэнні ёсць тэкст зусім сакрэтнага загада ад 10 лістапада 1943 г., падпісанага начальнікам Бабруйскага гарнізона, генерал-маёрам Гоман, выданага на аснове ўказанняў галоўнай стаўкі германскага вярхоўнага камандавання, аб захаванні ўсіх слядоў расстрэлаў на акупіраванай тэрыторыі. Загад гаворыць:

«Галоўнакамандуючы нямецкай арміяй загадаў у кароткі тэрмін, да наступлення марозаў, на ўсёй акупіраванай тэрыторыі Украіны і Беларусі знішчыць сляды зробленых нямецкімі ўладамі расстрэлаў совецкіх грамадзян. Пагэтаму загадваю з заўтрашняга дня прыступіць да работы па спальванню трупаў, устанаўліваю чарговасць: 1) трупы палітзняволеных, 2) яўрэяў, 3) ваеннапалонных, 4) трупы насельніцтва.

Начальніку сакрэтнай паліцыі вылучыць людзей для выкапання работы. Гэтыя людзі павінны быць таксама расстраляны пасля выкапання імі работ. Адказнасць за выкананне загада ўскладаю на начальніка гестапо г. Бабруйска».

У выкананне гэтага загада ў раёне Бабруйска за 3 дні было выцягнута з трох ям 19 тысяч трупаў, якія абліваліся гаручай вадкасцю і спальваліся. Ваеннапалонныя і асобы з грамадзянскага насельніцтва, якія выконвалі гэту работу, расстрэльваліся і таксама спальваліся.

10 лістапада ў раёне Еловікі былі выкапаны ўсе трупы расстраляных з 50 магіл, затым гэтыя трупы былі ўкладзены ў штабелі, абкладзены дрывамі, абліты вадкасцю і спалены. Работу выконвалі арыштаваныя мужчыны, якія пасля былі таксама расстраляны і спалены.

З 12 лістапада спальванне трупаў пачалося ў раёне вёскі Каменка, дзе восенню 1941 г. расстраляна 9.000 яўрэяў, укладзеных у 3 ямах даўжынёю 50 м., глыбінёю 2 м. і шырынёю 4 м.

Следам за гэтым былі выкапаны ямы па Бярэзінскім форштадце, у г. Бабруйску, дзе былі закапаны расстраляныя і задушаныя галоднай смерцю ў лагерах 25 тысяч совецкіх ваеннапалонных.

Згодна дакладна ўстаноўленых даных, у кастрычніку—лістападзе ў г. Оршы немцы таксама адкапалі ўсіх масава пахаваных расстраляных імі мірных жыхараў. Трупы былі перавезены на ільнокамбінат і спалены. Такія-ж раскопкі зроблены вакол г. Мінска ў раёне Трасцянец, вёска Краснае Урочышча, ля ваенгарадка, у раёне г. Магілёва, Барысава і ў другіх гарадах і вёсках Беларусі.

Урад Беларусі мае шматлікія паказанні сведак—совецкіх грамадзян, якія ўдзельнічалі ў адкапванні трупаў і іх спальванні і потым уцяклі, і з ліку грамадзян, якія наглядалі спальванне ўпотай з боку.

Так, напрыклад, грамадзянін вёскі Прысна, Пашкаўскага сельсовета, Магілёўскай області, Пілуноў Іван Сцяпанавіч расказаў наступнае:

«Будучы 17 жніўня 1943 года арыштаваным, я да 1 кастрычніка 1943 года знаходзіўся ў Магілёўскай турме. З гэтага ліку пачалася разгрузка турмы, якая рабілася галоўным чынам за лік масавых расстрэлаў зняволеных, я быў вылучаны ў рабочую каманду, сфарміраваную на працягу ночы з 280 найбольш моцных па знешняму выгляду зняволеных. Пад моцным канвоем паліцэйскіх і немцаў, узброеных у большасці аўтаматамі і меўшых службовых сабак, каманда была адпраўлена на аўтамашынах у так званы

(Працяг — на 4 стар.).

Працяг даклада тав. П. К. Панамарэнка

Пашкаўскі лес, які знаходзіцца пад самым Магілёвам. Там з 1 па 28 кастрычніка 1943 года каманда была занята раскопкай трупаў расстраляных і па-зверску закатаваных і іх спальваннем.

З былога супроцьтанкавага рова каля ваеннага гарадка Пашкава, прыблізна ў 200 м. ад шасе, было адкапана, а потым спалена ў трох земляных печах-ірвах да 14 тысяч трупаў. У другіх месцах лесу спалена да 6 тысяч трупаў.

Перад спальваннем падлога земляной печы-ірва ўсцілалася радам прасмоленых бярвенняў, на якія ўкладваўся рад трупаў, яны пакрываліся дрывамі і абліваліся смалой. Гэты ярус, даўжынёю 8—10 м. і вышынёю 3—4 м., гарэў па 2—3 сутак, пасля чаго не знішчаныя агнём косці пераціраліся ўручную жалезнымі трамбоўкамі і засыпаліся зямлёю.

Уся работа праводзілася пад вялікім сакрэтам. Асобы, якія выпадкова бачылі гэта відовішча, галоўным чынам сяляне, якія тут праязджалі, расстрэльваліся і спальваліся тут-жа разам з конямі.

Па сканчэнні спальвання трупаў каманда была разбіта на дзве роўныя па колькасці групы, з якіх адна была вывезена некуды на аўтамашынах пад выглядам працягваць работу ў другім месцы. Тым, хто застаўся, немцы загадалі залезці на штабелі дроў, легчы ўрад, звесіўшы галовы. Даўшы па людзях двайную чаргу з аўтаматаў, немцы падпалілі штабель у некалькіх месцах. Услед за гэтым былі расстраляны папярэдне пакладзеныя ўрад на зямлю паліцэйскія, якія рабілі ўборку навокал штабеляў, а целы іх былі кінуты ў штабель другой групай паліцэйскіх. У ліку расстраляных быў былы начальнік карнага паліцэйскага атрада мястэчка Княжыцы, Магілёўскага раёна, Дзегцяроў.

Я аказаўся параненым і не страціў прытомнасці. Калі немцы паехалі, я выбраўся з ахопленага полымем штабеля і ўцёк».

Гэтыя паказанні Пілунова пацвярджаюцца і іншымі крыніцамі і сведкамі.

Так спрабуюць замесці сляды сваіх жахлівых злачынстваў крывавыя нямецкія сабакі, і, разам з тым, адчуваючы свой прадсмяротны час, працягваюць учыняць злачынствы супроць беларускага народа.

Няма магчымасці пералічыць усе крывавыя злачынствы гітлераўцаў.

У стагоддзі ўвойдзе непрымірымая народная нянавісць супроць нямецкіх звергаў. Совецкі народ нічога не забудзе, нічога не даруе нямецка-фашысцкім зладзеям.

Час канчатковай расплаты за ўсе злачынствы, зробленыя немцамі на совецкай зямлі, набліжаецца. Ён немінучы, і ад справядлівай расплаты крывавыя нямецкія звергі не схаваюцца нідзе, ні на якім кутку зямлі. **(Бурныя апладысменты).**

III. Усенародны партызанскі рух у Беларусі

Ахоплены непрымірымай смяротнай нянавісцю да душыцеляў свабоды, разбуральнікаў беларускай дзяржавы, крывавых катаў— нямецкіх захопнікаў, беларускі народ па закліку таварыша Сталіна ўзняўся магутнай сілай на абарону совецкай Радзімы, свабоды, чэсці, жыцця.

Беларускі народ паўсямесна разгарнуў бязлітасную партызанскую вайну з нямецкімі захопнікамі і вядзе яе з першых дзён Айчыннай вайны з усё нарастаючай сілай. Партызанская вайна ахапіла велізарныя масы насельніцтва, вырасла ў грозную сілу і ператварылася ў адну з важнейшых умоў непазбежнага разгрому ворага.

Вайна ідзе супроць усіх ваенных, эканамічных, палітычных, гаспадарчых і ідэалагічных мерапрыемстваў акупантаў. Барацьба ідзе ўсюды: у гарадах, у вёсках, на чыгуначных камунікацыях, на прадпрыемствах.

Партызанскі рух у Беларусі прыняў паўсямесна ўсенародны характар. Няма такога кутка, раёна ці горада, дзе-б не адбывалася жорсткая партызанская вайна супроць захопнікаў.

З 184,7 тысячы квадратовых кіламетраў акупіраванай захопнікамі тэрыторыі 108 тысяч квадратовых кіламетраў, ці каля 60 працантаў, уключаючы тысячы насялёных пунктаў, утрымліваюцца і кантраліруюцца партызанамі.

За два з паловай гады беларускія партызаны знішчылі 368.371 салдат і афіцэраў — захопнікаў, больш 80 тысяч паранена, 1.742 салдат і афіцэраў узялі ў палон. Знішчана 8.269 варожых эшалонаў, якія ішлі на фронт з жывой сілай, тэхнікай і снаражэннем для гітлераўскіх армій, а таксама тых, якія вывозілі нарабаванае на акупіраванай тэрыторыі дабро. Пры гэтым знішчана 5.912 паравозаў, 54.573 вагоны.

Беларускія партызаны за гэты час зрабілі некалькі дзесяткаў тысяч нападаў на вайсковыя штабы, гарнізоны, склады, вузлы і станцыі ворага, пры гэтым знішчана 284 самалёты, 1.033 танкі, 14.500 аўтамашын і велізарная колькасць іншай ваеннай маёмасці. **(Апладысменты).**

Партызанамі захоплены трафеі: сотні аўтамашын, матацыклаў, гармат, мінамётаў, 1.622 кулямёты, 27.830 вінтовак і аўтаматаў і вялікая колькасць рознай маёмасці.

Дзесяткі тысяч совецкіх ваеннапалонных вызвалены партызанамі з лагераў. Сотні тысяч мірных грамадзян выратаваны партызанамі ад знішчэння і ўгону на катаржныя работы ў Германію.

Гэтыя лічбы баявых дасягненняў партызанскіх атрадаў Беларусі складзены на падставе даных Беларускага штаба партызанскага руху па данясеннях і справаздачах камандавання партызанскіх атрадаў, брыгад і абласных падпольных цэнтраў кіраўніцтва партызанскім рухам.

Мы маем таксама справаздачныя даныя германскіх штабаў аб велізарных стратах захопнікаў, якія пацвярджаюць прыведзеныя вышэй лічбы страт нямецкіх войск у баях з партызанамі.

У верасні 1943 г. адным з партызанскіх атрадаў быў захоплены афіцэр нямецкага генштаба Вольфганг Фідлер — начальнік аддзела па барацьбе з партызанамі цэнтральнай армейскай групы. Пры ім быў захоплены загад камандзіра корпуса войск аховы № 1721 ад 31 жніўня 1943 г., у якім гаворыцца пра абстаноўку і мерапрыемствы супроць партызан, а таксама даецца справаздача аб дзеяннях партызан, стратах і трафеях за жнівень 1943 г.

Згодна прыкладзенай карты, корпус войск аховы цэнтральнай армейскай групы займаў тэрыторыю, якая роўна $^1/_4$ частцы Беларусі. У прыкладзенай да загада справаздачы аб сутычках з партызанамі ўказваецца, што за жнівень 1943 г. на тэрыторыі, занятай корпусам, адбылося:

агнявых баёў з партызанамі— 663,

нападаў партызан на гарнізоны — 898,

нападаў партызан на войскі— 513,

усяго — 2.074 баі з партызанамі.

Знішчана партызанамі бургамістраў — 23,

зроблена выбухаў на чыгунках —14.590,

выбухаў на шасейных дарогах —194,

узарвана мастоў — 125,

пашкоджана ліній сувязі—105.

Такое сведчанне ворага аб размаху і актыўнасці партызанскага руху ў Беларусі. Такія падлічаныя ворагам лічбы страт ад удараў беларускіх партызан.

Адну з важнейшых адзнак партызанскага руху Вялікай Айчыннай вайны ўяўляе тое, што партызанскі рух, які мае адзінае ваеннае кіраўніцтва і валодае сучаснымі сродкамі сувязі, мае магчымасць праводзіць сканцэнтраваныя адначасовыя ўдары па найбольш адчувальных аб'ектах праціўніка.

Найбольш значнай у гэтым сэнсе вялікай аперацыяй, праведзенай па адзінаму плану на ўсёй акупіраванай тэрыторыі Беларусі, была так званая рэйкавая вайна. У мэтах аказання садзейнічання наступаючым войскам Чырвонай Арміі была распрацавана аперацыя па аднначасоваму масаваму знішчэнню рэек на чыгунках праціўніка і дэзарганізацыі руху. Распрацаваная ў ліпені месяцы 1943 г. аперацыя была даведзена да партызанскіх атрадаў і злучэнняў, і ў першых лічбах жніўня партызанскія атрады, авалодаўшы перагонамі чыгунак, збіўшы ахову на ўсіх шляхах, узарвалі за дзве ночы 36 тысяч рэек. За першыя 12 дзён аперацыі было ўзарвана 94.477 рэек. Працягваючы гэту аперацыю, за жнівень месяц было ўзарвана 120.800 рэек, а ўсяго з жніўня да канца 1943 г. было ўзарвана 219.000 рэек.

Першы ўдар быў такі шырокі, паўсямесны і ашаламляючы, што вывеў са строю многія чыгуначныя лініі. На некаторых лініях захопнікам прышлося перайсці з двухпутнага на аднапутны рух. Але пракладзеныя рэйкі зноў узрываліся партызанамі.

Па даных адпаведных ваенных інстанцый, у жніўні і верасні месяцах 1943 г. дзякуючы гэтай аперацыі партызаны сарвалі рух на чыгунках акупіраванай тэрыторыі больш чым на 40 працантаў.

Гэтай аперацыяй беларускія партызаны аказалі неацанімую дапамогу Чырвонай Арміі ў яе летнім, асеннім і зімовым наступленні.

Камандзір корпуса войск аховы цэнтральнай армейскай групы ў дакуменце 1721-41 ад 31 жніўня 1943 г. па гэтаму поваду пісаў у стаўку германскага вярхоўнага галоўнакамандавання наступнае:

«Партызанамі ўпершыню праведзена аперацыя небывалых размераў па зрыву нямецкага падвозу шляхам планамернага і раптоўнага парушэння чыгуначных зносін. 6.784 выбухі за першыя дзве ночы жніўня на ўчастку корпуса. Лік удалых узрываў рэек да сярэдзіны жніўня ўзрос да 15 тыс., а да канца месяца дасягнуў 20.101 у параўнанні з 470 выбухамі ў чэрвені і 771 выбухам у ліпені. Такім чынам, лік выбухаў за адзін месяц роўны ў некалькі разоў узросшаму ліку выбухаў за год. Толькі за адзін месяц лік выбухаў павялічыўся ў 30 разоў».

У часе разгрому аднаго з варожых эшалонаў сярод захопленых партызанамі нямецкіх дакументаў аказалася падшыўка штодзённых справаздач упраўлення чыгунак акупіраванай тэрыторыі аб дзеяннях партызан. Гэтыя справаздачы з'яўляюцца самым яскравым сведчаннем размаху партызанскай вайны ў Беларусі і баявой актыўнасці беларускіх партызан.

Прывядзем справаздачы за 16, 19 верасня і 2 лістапада. Агульную характарыстыку становішча на чыгунках справаздача за 16 верасня выкладае наступным чынам:

«Становішча вельмі напружанае. Дзейнасць партызан, якая няспынна павялічваецца, ва ўсіх раёнах дасягнула к часу, указанаму ў данясенні, пагражаючых памераў. Захаваць рух з пераключэннем больш немагчыма. Лініі падвяргаюцца няспыннаму нападу. Вакзалы перапоўнены з-за немагчымасці выкарыстаць лініі. Паязды затрымліваюцца на чыгуначных лініях. Лік няг[illegible]ных паравозаў усё павялічваецца. Калі не праводзіць усеахопліваючых мерапрыемстваў, якія-б прынеслі вынікі, пацерпіць крушэнне ўвесь ход справы на перагоне Мінск — Жлобін — Гомель, Брэст — Лунінец — Гомель, Жлобін — Магілёў і Орша — Крычаў — Унеча».

Далей следуе апісанне здарэнняў з указаннем часу, месца, характару здарэнняў і панесеных страт. Справаздача за кожны дзень утрымлівае звыш 20 старонак. Справаздачы за ўказаныя дні даюць такі малюнак здарэнняў:

	16.IX	19.IX	2.XI
Цяжкія крушэнні паяздоў	95	40	22
Напады на паязды	38	18	11
Загараджэнне шляху	171	44	96
Узрывы рэйкавых шляхоў	1103	1100	314

З прычыны гэтых дзеянняў партызан 19 верасня быў спынены рух на 16 чыгуначных лініях у агульнай складанасці на 217 гадзін ці ў сярэднім больш, чым па 13,5 гадзіны на кожнай лініі. 2 лістапада быў спынен рух на 10 чыгуначных лініях на 180 гадзін, г. зн. у сярэднім па 18 гадзін кожная лінія.

Такія вымушаныя прызнанні ворага аб сіле ўсенароднага партызанскага руху ў Беларусі.

Не цяжка бачыць, якую велізарную дапамогу аказваюць пабеданоснай Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі адважныя партызаны і партызанкі, якія з чэсцю выконваюць указанні Вярхоўнага Галоўнакамандуючага таварыша Сталіна.

На гераічную барацьбу адважных партызан і партызанак заўсёды натхнялі адданасць і любоў да сваёй Радзімы, да большэвіцкай партыі і таварыша Сталіна.

Таварыш Сталін і совецкі ўрад аказвалі і аказваюць велізарную падтрымку беларускаму народу, партызанам і партызанкам.

Вобраз вялікага Сталіна натхняе беларускіх партызан і партызанак, беларускі народ у самаадданай барацьбе з нямецкімі захопнікамі. **(Бурныя апладысменты).**

Большэвіцкія арганізацыі Беларусі з'яўляюцца душой—арганізатарамі і кіраўнікамі партызанскага руху.

Узброеную барацьбу мас супроць захопнікаў узначальвае комуністычная партыя большэвікоў Беларусі. Начале гэтай барацьбы на месцах сталі людзі з народа, да канца адданыя партыі Леніна—Сталіна. Гэта—партыйныя, совецкія, гаспадарчыя, комсамольскія, прафсаюзныя, навуковыя работнікі. Гэта—брыгадзіры калгасаў, старшыні і члены сельсоветаў, шматлікая сельская інтэлігенцыя—аграномы, настаўнікі, землямеры, калгаснікі і рабочыя, партыйныя і беспартыйныя, якія ўзняліся да ўзроўню арганізатараў партызанскага руху.

У варожым тыле ўсюды дзейнічаюць падпольныя антыфашысцкія арганізацыі і камітэты, абласныя і раённыя камітэты КП(б)Б. Выдаюцца 2 рэспубліканскія, 8 абласных і 100 раённых газет, якія друкуюцца ў падпольных друкарнях, выдаюцца больш 30 часопісаў, сотні рукапісных газет і сотні тысяч лістовак. Яны карыстаюцца велізарнай папулярнасцю сярод насельніцтва, мабілізуюць народ на барацьбу з нямецкімі захопнікамі, усяляюць веру ў хуткі і непазбежны разгром гітлераўскай Германіі, расказваюць праўду аб барацьбе совецкага народа за чэсць і незалежнасць сваёй Радзімы.

(Працяг — на 5 стар.).

Працяг даклада тав. П. К. Панамарэнка

Трэба адзначыць таксама ўсё значэнне ў справе развіцця і кіраўніцтва партызанскай барацьбой жывых непасрэдных сувязей партызан з органамі кіраўніцтва. З тыла няспынна прыбываюць прадстаўнікі партызанскіх атрадаў, злучэнняў і падпольных цэнтраў за інструктажом, матэрыяламі, са справаздачамі, затым накіроўваюцца назад. Для інструктажу, па заданнях урада і Цэнтральнага Камітэта КП(б) Беларусі працяглы час у партызанскіх атрадах праводзяць сакратары цэнтральных камітэтаў КП(б)Б і ЛКСМБ, народныя камісары, загадчыкі аддзелаў ЦК і іншыя кіруючыя рэспубліканскія дзеячы.

Усенародны партызанскі рух у Беларусі вырасціў выдатных кіраўнікоў — арганізатараў партызанскай вайны, доблесных герояў — партызан і партызанак. 30 беларускіх партызан і партызанак маюць званне Герояў Совецкага Саюза. **(Бурныя апладысменты).** 12 тысяч адважных партызан і партызанак узнагароджаны ўрадавымі ўзнагародамі, ордэнамі і медалямі Саюза ССР. **(Апладысменты).**

Беларускі народ ганарыцца такімі арганізатарамі, як выдатны партызанскі арганізатар, граза нямецкіх захопнікаў, легендарны сын беларускага народа Герой Совецкага Саюза Канстанцін Сяргеевіч Заслонаў **(апладысменты)**, як Героі Совецкага Саюза Міхаіл Сільніцкі, Ціхан Бумажкоў, Ісачанка, Паўлоўскі, Лабанок, Дуброўскі, Казлоў, Мачульскі, Ціткоў, Манковіч, Лівенцаў, Каралёў, Кляшчоў, Азончык, Барыкін, Захараў, Зябніцкі, Кожар, Котчанка, Лунін, Маркаў, Сікорскі, Цімчук, Ціхаміраў, Чарнышоў, Арлоўскі, Пруднікаў і тры беларускія жанчыны Героі Совецкага Саюза таварышы М., О. і Т. **(Бурныя апладысменты).**

Тут на сесіі прысутнічаюць дэпутаты Вярхоўнага Совета, арганізатары партызанскага руху, якія прыбылі на сесію з тыла праціўніка: дэпутат Вярхоўнага Совета камандзір партызанскага злучэння Вілейшчыны палкоўнік Маркаў **(апладысменты)**, дэпутат Вярхоўнага Совета—адзін з арганізатараў партызанскага руху Магілёўскай вобласці палкоўнік Маўчанскі **(апладысменты)**, дэпутат Вярхоўнага Совета—адзін з арганізатараў партызанскага руху на Палессі Ветраў **(апладысменты)**, дэпутат Вярхоўнага Совета адважная партызанка Пальцава **(апладысменты)** і камандзіры партызанскіх злучэнняў Герой Совецкага Саюза генерал-маёр Казлоў **(апладысменты)**, Герой Совецкага Саюза генерал-маёр Каралёў **(апладысменты)**, кіраўнік аднаго з падпольных цэнтраў тав. Паромчык **(апладысменты)**, камандзіры і камісары злучэнняў тт. Клявакін, Падалян, Мазур, Грыцан, Сухаў, Ляпёшкін. **(Бурныя, працяглыя апладысменты).**

Таварышы дэпутаты!

Задача адважных партызан і партызанак, камандзіраў і камісараў партызанскіх атрадаў і злучэнняў, падпольных партыйных раённых і абласных цэнтраў, усіх антыфашысцкіх арганізацый і ўсіх совецкіх патрыётаў акупіраванай часткі Беларусі—працягваць работу па далейшаму распальванню ўсенароднага партызанскага руху, па актывізацыі партызанскай барацьбы і дэзарганізацыі тыла праціўніка, па ўзмацненню дапамогі наступаючай Чырвонай Арміі, па выратаванню насельніцтва ад знішчэння і ўгону ў рабства, па захаванню населеных пунктаў ад спальвання нямецкімі захопнікамі.

Падпольным партыйным арганізацыям Беларусі неабходна яшчэ шырэй разгарнуць палітычную работу сярод насельніцтва, мабілізуючы яго на актыўны ўдзел у барацьбе супроць нямецкіх захопнікаў.

Нямецкія захопнікі, адступаючы пад ударамі Чырвонай Арміі з Беларусі, імкнуцца ўсюды правесці пагалоўнае знішчэнне насельніцтва. Яны знішчаюць усюды фабрыкі і заводы, спальваюць населеныя пункты.

Задача партызанскага руху ў Беларусі ў цяперашні момант заключаецца ў тым, каб бяспрыкладнай у гісторыі па маштабах і актыўнасці партызанскай барацьбой сарваць зладзейскія замахі немцаў па знішчэнню насельніцтва і населеных пунктаў.

У гэтым будзе заключацца гістарычная заслуга партызанскага руху Беларусі перад сваім народам.

Слаўныя партызаны і партызанкі, бясстрашныя народныя мсціўцы будуць узнімаць совецкіх людзей на ўзброеную барацьбу супроць немцаў, усямерна ўзмацняць дапамогу наступаючай Чырвонай Арміі, граміць тылы і штабы ворага, не даваць яму падвозіць рэзервы. Партызаны і партызанкі будуць выратоўваць совецкіх людзей ад знішчэння і ўгону іх на катаргу ў Германію, бязлітасна знішчаць нямецка-фашысцкіх пягоднікаў, помсціць ім за крывавыя злачынствы. **(Апладысменты).**

(Працяг даклада ў наступным нумары).

Не адстанем!

Пасля выгнання немцаў я вярнуўся з партызанскага атрада і разам з усімі калгаснікамі аднавіў калгас «Ленінскі шлях». На агульным сходзе калгаснікаў былі абраны праўленне і рэвізійная камісія. З таго часу прайшло больш 4 месяцаў, і ўжо многае зроблена па наладжванню арцельнай гаспадаркі.

У вёсцы пасля гаспадарання нямецкіх захопнікаў засталося толькі 16 коней. Развіваць калгасную гаспадарку з такой колькасцю коней вельмі цяжка. Таму першай нашай задачай было набыць для калгаса коней. Цяпер у нас іх 56. Многіх коней мы прывялі ў калгас да таго знясіленых, што яны ледзь ногі цягалі. Мы іх замацавалі за калгаснікамі і, дзякуючы добраму догляду, яны хутка папраўліся, і на іх мы цяпер працуем. Асабліва добра даглядаюць коней калгаснікі Хвядос Бойка, Аляксей Муха, Міхаіл Хвашчанка і Аўдуля Муха.

Для коней мы абсталявалі грамадскую канюшню. На час палявых работ сабралі 3 тоны зерня і гэтульскі-ж бульбы.

Другой не менш важнай работай было аднаўленне малочнатаварнай фермы. На нашай ферме стаіць цяпер 11 дойных кароў. Ад гэтых кароў атрымалі ўжо 7 цялят. Апрача таго законтрактавалі яшчэ ў калгаснікаў 20 цялят. Купілі быка-вытворніка. Жывёла стаіць у калгасным кароўніку. Праўда, цяжкавата з кармамі, але калгаснікі дзеляцца апошнім і збіраюць кармы для нашай малочна-таварнай фермы. Хутка арганізуем птушкаферму.

Веснавую сяўбу мы сустракаем падрыхтавана. Насенне поўнасцю засыпана і ачышчана. Сабран і адрамантаван увесь сельскагаспадарчы інвентар. У гэтай справе асабліва пастараўся наш каваль Фёдар Курловіч. Дзед Іван Грожык са сваёй жонкай Пёклай звіў дастатковую колькасць лейцаў, пастромкаў, вяровак для гаспадарчых патрэб. Для гэтай мэты кожны калгасны двор даў па 2 кілограмы пянькі ці ільноваланна.

Да нямецкай акупацыі ў калгасе быў даволі вялікі сад—25 гектараў. За час панавання немцаў многа дрэў загінула. Удалося захаваць толькі гектараў 10. Мы прымем усе меры, каб наш сад быў адноўлены. Глядзець за садам вылучылі садоўніка Міхаіла Зінкевіча.

Мы ўсімі сіламі дапамагаем нашай гераічнай Чырвонай Арміі ў яе барацьбе супроць нямецкіх акупантаў. Нашы калгаснікі актыўна ўдзельнічаюць на будаўніцтве і расчыстцы дарог, здаюць для нашай Чырвонай Арміі і Радзімы хлеб, бульбу, мяса. Адны з першых мы пачалі ў раёне збор сродкаў на танкавую калону «Адказ Рэчыцы». Таварыш Сталін прыслаў тэлеграму, у якой перадае нашым калгаснікам гарачую падзяку за клопаты аб бронетанкавых сілах Чырвонай Арміі. Тады ў нас было ўнесена толькі 70.000 рублёў. Цяпер мы ўнеслі на танкавую калону ўжо 220.000 рублёў, але збор сродкаў увесь час працягваецца. Са сваіх асабістых зберажэнняў я ўнёс 50.000 рублёў, а кладаўшчык Марка Грожык—25.000 рублёў.

Калгаснікі сельгасарцелі «КІМ», Хойніцкага раёна, заклікаюць спаборнічаць за хутчэйшае аднаўленне арцельнай гаспадаркі, за высокі ўраджай. Нашы калгаснікі заяўляюць: ад кімаўцаў мы не адстанем! За першынство ў соцыялістычным спаборніцтве ў нас будуць змагацца ўсе брыгады, звенні, усе калгаснікі. Сваёй старанцай працай па аднаўленню арцельнай гаспадаркі, па заваяванню высокага ўраджаю мы дапаможам Чырвонай Арміі хутчэй вызваліць усю нашу совецкую зямлю ад фашысцкіх гадаў.

Васіль ВАСІЛЕЦ,

старшыня калгаса «Ленінскі шлях», Бязуеўскага сельсовета, Рэчыцкага раёна.

Баявыя поспехі беларускіх партызан

Дні работы VI-й сесіі Вярхоўнага Совета Беларускай ССР партызаны **Віцебскай** вобласці адзначылі новымі ўдарамі па камунікацыях нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Толькі за тры дні партызаны з засад на бальшаку Б.—В. разбілі 6 аўтамашын ворага. Пры гэтым забіта 38 і паранена 10 гітлераўцаў.

Дыверсійныя групы віцебскіх партызан у гэтыя дні падарвалі два воінскія эшалоны ворага, якія ішлі да лініі фронта. Разбіты два паравозы і 14 вагонаў з рознымі ваеннымі грузамі. Па атрыманых вестках, пры крушэннях забіта 56 і паранена 104 нямецкія салдаты і афіцэры.

* * *

У ноч з 3 на 4 красавіка партызаны атрадаў імені Суворава і імені Будзённага, якія дзейнічаюць у **Баранавіцкай** вобласці, зрабілі нечаканы налёт на варожы гарнізон, размешчаны ў вёсцы О. У выніку трохгадзіннага бою гарнізон поўнасцю знішчаны. На вуліцах паселішча застаўся 31 труп нямецкіх салдат і афіцэраў. Узята 28 палонных.

У гэтым баю партызаны захапілі ў ворага 2 батальённыя мінамёты і 120 мін да іх, 2 супроцьтанкавыя ружжы, 2 станкавыя і 4 ручныя кулямёты, 20 вінтовак і 10.000 вінтовачных патронаў.

* * *

Народныя мсціўцы з атрада «Штурм», які дзейнічае ў **Мінскай** вобласці, 31 сакавіка з засады абстралялі вялікую аўтакалону гітлераўцаў. У выніку бою разбіты 4 грузавыя і 4 легкавыя аўтамашыны. Тры іншыя грузавыя аўтамашыны пашкоджаны. Забіта 43 і паранена 18 нямецкіх салдат і афіцэраў. Партызанам дасталіся трафеі, сярод якіх 12 вінтовак, 2 пісталеты і розная ваенная маёмасць.

У гэты-ж дзень немцы сіламі да 1.000 чалавек зрабілі вылазку з мэтай абрабавання, а таксама ўгону ў рабства мірных жыхараў зоны партызан таварыша Л. Совецкія патрыёты далі гітлераўцам бой. Страціўшы 43 салдат забітымі і 28 параненымі, вораг адступіў.

* * *

Партызаны атрада таварыша З., які дзейнічае ў **Пінскай** вобласці, у сакавіку месяцы разграмілі вялікі варожы гарнізон.

Дыверсійная група гэтага атрада пусціла пад адкос воінскі эшалон праціўніка. Разбіты паравоз і 6 вагонаў. На гэтай-жа магістралі партызаны ўзарвалі два чыгуначныя масты, спыніўшы рух паяздоў на 97 гадзін.

Паўгода з дня вызвалення

Споўнілася 6 месяцаў з дня вызвалення Церахоўскага раёна ад нямецкіх бандытаў. Раённая газета «Стаханавец» у артыкуле, прысвечаным гэтай даце, адзначае, што за час свайго бандыцкага разгулу нямецка-фашысцкія нягоднікі з 102 населеных пунктаў спалілі або разбурылі 80. Фашысты знішчылі 1.326 грамадскіх будынкаў, у тым ліку 39 школ, 10 клубаў, ільназавод, млынакамбінат і памяшканні арцелей мясцовай прамысловасці.

27 верасня 1943 года Чырвоная Армія вызваліла Церахоўскі раён ад фашысцкіх зладзеяў.

Вялікая аднаўленчая праца выканана за паўгоддзе. Для сем'яў, якія засталіся без прытулку, пабудаваны 103 дамы і адрамантавана 39 дамоў. Працуюць 8 кааператыўна-прамысловых арцелей, пушчан у ход млынакамбінат. З вялікім творчым уздымам аднаўляюць калгаснікі сваю грамадскую гаспадарку. Адноўлены 78 калгасаў.

Далей газета «Стаханавец» прыводзіць наступныя факты. Працуюць 51 школа, у якіх навучаецца 3.675 дзяцей. У раённым цэнтры і радзе сельсоветаў працуюць бібліятэкі, клубы, хаты-чытальні. Адноўлены дзве бальніцы, тры ўрачэбныя пункты, 11 фельчарска - акушорскіх пунктаў.

Зараз у раённым цэнтры ідзе аднаўленне дома Советаў. Фашысцкія нагромшчыкі спалілі гэты будынак. Ад яго засталіся толькі сцены. Дом советаў будзе адбудаваны!

Так адраджаецца жыццё ў адным з раёнаў нашай роднай Беларусі, якая вызваляецца гераічнай Чырвонай Арміяй ад нямецкіх катаў.

У Акадэміі Навук БССР

За апошні час асноўная ўвага навуковых работнікаў Акадэміі Навук БССР была накіравана на распрацоўку надзвычай важнай гаспадарчай праблемы — аднаўленне народнай гаспадаркі Беларусі пасля вызвалення яе ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Акадэмік В. Лубяка распрацаваў «Асноўныя прапановы па пытанню аднаўлення і развіцця прамысловасці і сельскай гаспадаркі Беларускай ССР». Акадэмік Н. Прыляжаеў і член-карэспандэнт Ерафееў перадалі ў Акадэмію распрацаваныя імі «Тэхнічна - эканамічныя матэрыялы да аднаўлення хімічнай прамысловасці БССР».

Мерапрыемствы па коксаванню і газіфікацыі торфу ў аднаўленчы перыяд у разбураных прамысловых цэнтрах БССР распрацаваны членам-карэспандэнтам тав. Клімавым. Акадэмік С. Ліпатаў працаваў над тэмай «Шляхі аднаўлення харчовай прамысловасці». У аснову ён браў аднаўленне і шляхі комплекснага развіцця маслабойнай прамысловасці, вытворчасць высокаякасных бялковых дрожджаў і выкарыстанне іх у грамадскім харчаванні.

Асноўныя мерапрыемствы па прымяненню угнаенняў у БССР з'явіліся тэмай працы акадэміка О. Кедрава-Зіхмана. Прапановы па аднаўленню насеннаводства ў БССР распрацаваны акадэмікам А. Жэбракам, а па стварэнню моцнай кармовай базы акадэмікам Е. Аляксеевым.

Апрача гэтых тэм работнікі сельскагаспадарчай групы Акадэміі Навук БССР распрацавалі рад дадатковых агратэхнічных мерапрыемстваў, зыходзячы з умоў вызваленых раёнаў БССР.

Залатая стужка

Пісьмо было адрасавана ўсім і чыталі яго ў зямлянцы ўслых.

Пісьмо ад свайго сябра байца-беларуса Макара Мітусеня. Чытаў пісьмо Бурмістэнка, бліжэйшы друг Мітусені.

«Піша вам, — чытае Бурмістэнка, — Макар Мітусеня. Папершае, жадаю вам усім і кожнаму паасобку добрага здароўя. Хачу я вам, дарагім сваім сябрам-франтавікам, апісаць жыццё сваё, як яно ёсць пасля выпіскі з шпіталя. Як ведаеце вы, мае любезныя, выпісаўся я з шпіталя, як ёсць без правай нагі, а ехаць мне не мала, не многа, 500 вёрст. Дарагія людзі пакланаціліся аба мне і далі мне, радавому чырвонаармейцу пяхоты, у праважатыя лепшую сястру шпіталя Клаву Макрыцыну, і ехаў я ў сваю родную Беларусь, дамоў, ужо не адзін, а з медыцынскай сястрой.

Ехаў і ўспамінаў, як вярнуўся з царскай вайны мой бацька, вечная памяць яму, Ілья Сямёнавіч Мітусеня. І яго на вайне ранілі, бядро адбіла і зрабіліся ў яго пасля гэтага ногі, як з дрэва: гні—не сагнеш. Толькі не далі яму ў праважатыя сястру, а пусцілі па беламу свету, як хочаш. І дамоў ён вяртаўся бядней жабрака. А я, як ёсць сын яго, змагаўся за совецкую ўладу, за маці-радзіму нашу, то быў мне паўсюды гонар. І нават пытаўся ў сваёй праважатай сястры, за што мне, радавому чырвонаармейцу пяхоты, гэткі гонар, а яна адказвае—носіце вы, Макар Ільіч, залатую стужку, а яна, гэта стужка, гаворыць, што вы кроў за нашу перамогу пралівалі. І, як ёсць, праўду пішу, то была мне добрая сустрэча на вакзале.

Сам начальнік станцыі дапамог мне садзіцца ў поезд, а калі я сыйшоў на сваёй станцыі, то ў выканкоме старшыня даў мне сваю машыну даехаць 30 кіламетраў да нашага калгаса «Акцябрскае поле» і сказаў мне старшыня: «Што трэба будзе вам, Макар Ільіч, па дому, па рабоце — то мы зробім». А ў калгас, як ёсць, я прыехаў на машыне, то перш нават не паверылі, што гэта мяне, радавога чырвонаармейца пяхоты, спецыяльная сястра суправаджала, а потым усе і гавораць: слава і гонар вам, Макар Ільіч!

І хачу я вам, дарагія таварышы, адпісаць, што ўвесь калгас, як маці родная, прыласкаў мяне, каб я не адчуваў гора, хоць я нагу згубіў. У гонар прыбыцця майго дамоў спяклі калгасніцы нашы беларускія пірагі і пачалі наносіць падарункі. А старшыні калгаса тав. Мяленцьеву я гавару, што прыехаў быць рахункаводам, што ў шпіталі навучыўся лічбам, а ён кажа, нічога, адпачывайце, Макар Ільіч, папраўляйцеся сабе на здароўе. Пісьмо маё зацягнулася на цэлую кнігу, а ўсё таму, што я хачу сваім сябрам напісаць, як паважаецца паўсюды залатая стужка, пралітая кроў...»

Пісьмо прачыталі раз і яшчэ раз, і ўсім стала цёпла і радасна.

Е. САДОЎСКІ.

Клуб у калгасе

У калгасе імені Будзённага, Пірэвіцкага сельсовета, Жлобінскага раёна, адкрыты клуб. Ён стаў месцам культурнага адпачынку для калгаснікаў.

У дзень адкрыцця адбыўся вечар мастацкай самадзейнасці. Загадчыца клуба — настаўніца-комсамолка тав. Самусенка, разам з вучнямі старэйшых класаў, падрыхтавала інсцэніроўку «Размова фактамі». Затым былі дэкламацыі і песні.

З цікавасцю глядзелі калгаснікі пастаноўку «Капітан Саша Петухоў».

У клубе штодзень збіраюцца калгаснікі, асабліва моладзь, пачытаць газеты, паслухаць паведамленні Совінформбюро.

Для калгаснікаў дэманстраваліся тры кінокарціны, сярод якіх дзве новыя, перыяду Айчыннай вайны: «За Совецкую Радзіму» і «Місія ў Маскву». Па ініцыятыве комсамольскай арганізацыі быў зроблены даклад «Аб ролі комсамола ў Айчыннай вайне».

Ёсць бібліятэка, у якой звыш 150 кніг палітычнай і мастацкай літаратуры. Ёсць кнігі і па сельскай гаспадарцы.

У бліжэйшы час комсамольская арганізацыя мяркуе правесці «Вечар пытанняў і адказаў».

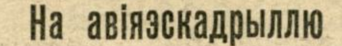
Іван ТУНЯКОЎ.

Жлобінскі раён.

АДКРЫВАЕЦЦА АБЛАСНАЯ БІБЛІЯТЭКА

Абласная бібліятэка адкрываецца ў Гомелі. Яна будзе мець каля 20.000 кніг. Ужо атрымана 820 пасылак з кнігамі.

Пачала працаваць бібліятэка пры Новабеліцкай школе № 4. Пакуль што тут 300 кніг. З іх 200 сабралі самі вучні. Дзеці з вялікай прагнасцю чытаюць кнігі.

На авіяэскадрыллю

МОЗЫР, 8 красавіка. (БЕЛТА). Калгаснікі Хойніцкага раёна ўнеслі на будаўніцтва эскадрыллі самалётаў «Партызан Палесся» 415.000 рублёў. Усяго па вобласці на эскадрыллю баявых самалётаў для Чырвонай Арміі сабрана 1.270 тысяч рублёў.

НА МАГІЛАХ ГЕРОЯЎ

Непадалёк ад шырокай і поўнаводнай Прыпяці, у цэнтральным скверы горада Мозыра знаходзяцца магілы герояў барацьбы за Совецкае Палессе, за Мозыр.

Працоўныя горада Мозыра з вялікай любоўю даглядаюць магілы герояў. Комсамольцы Харавец і Максімава часта наведваюць магілы, прыносяць кветкі, зелень.

Народ ніколі не забудзе слаўных сыноў Совецкай Радзімы, якія аддалі жыццё за свабоду Палесся.

ПІОНЕРСКІ КЛУБ

Клуб піонераў у бліжэйшы час адкрываецца ў горадзе Гомелі. Для яго вызначана памяшканне ў школе № 10 — вялікі зал і некалькі пакояў. Тут будуць праводзіцца вечары школьнікаў, канцэрты. Мяркуецца арганізаваць харавы і мадэльны гурткі.

ПЕДАГОГІ ВЯРТАЮЦЦА Ў ШКОЛЫ

КРЫЧАЎ, 6 красавіка. (БЕЛТА). У школы вызваленых раёнаў Магілёўскай вобласці вяртаюцца настаўнікі, якія эвакуіраваліся ў першы перыяд вайны ва ўсходнія вобласці Саюза. Звыш 70 настаўнікаў ужо вярнуліся ў свае школы. Паступіла звыш 700 заяў настаўнікаў, якія эвакуіраваліся і жадаюць вярнуцца на ранейшую працу.

ПА РЭСПУБЛІЦЫ

✦ Рабочыя і служачыя соўгаса «Перамога», Мсціслаўскага раёна, сабралі са сваіх запасаў для сяўбы на соўгасных землях насенную бульбу на 125 гектараў.

✦ 127 калгасных лазняў адкрыта ў Рэчыцкім раёне.

✦ 11 агіткалектываў працуюць пры сельсоветах Журавіцкага раёна.

✦ 15 хатніх гаспадынь гор. Калінкавічы ў парадку шэфства шыюць для выхаванцаў дзіцячага дома бялізну.

(БЕЛТА).

Чэхаславацкі народ з радасцю ўспрыме вестку аб выхадзе Чырвонай Арміі на дзяржаўную граніцу СССР з Чэхаславакіяй

Чырвоная Армія выйшла на граніцу з Чэхаславакіяй! З захапленнем успрыняў я гэту радасную вестку, якая прагучэла на ўвесь свет, як новы доказ магутнасці і сілы кіруемай Маршалам Сталіным Чырвонай Арміі, вялікай арміі-вызваліцельніцы народаў ад ненавіснага фашызма. Гэта гістарычная падзея, побач з другімі вялікімі подвігамі Чырвонай Арміі, умацоўвае ў нашых сэрцах глыбокую ўпэўненасць у хуткім і канчатковым разгроме гітлераўскай Германіі.

На маёй радзіме—у Чэхаславакіі, якая выцерпела столькі пакутаў пад ботам нямецка-фашысцкіх акупантаў, вестка аб набліжэнні совецкіх войск выкліча найглыбейшую радасць і лікаванне. Яна ўдыхне ў душу чэхаславацкага народа надзею і веру ў хуткае вызваленне ад ненавісных акупантаў, у адраджэнне нашай цудоўнай краіны. Вітаючы Чырвоную Армію, народ Чэхаславакіі, несумненна, прыкладзе ўсе намаганні, каб дапамагчы ёй разграміць нямецкія войскі, унёсшы гэтым сваю лепту ў вялікую барацьбу ўсіх свабодалюбівых народаў супроць фашызма.

Зямны паклон Чырвонай Арміі-вызваліцельніцы!

Слава Вярхоўнаму Галоўнакамандуючаму Маршалу Совецкага Саюза Сталіну!

Прафесар З. Д. НЯЕДЛЫ.

Масква, 8 красавіка. (ТАСС).

Міжнародная інфармацыя

Чэхаславацкі ўрад складае спісы злачынцаў вайны

ЛОНДАН, 7 красавіка. (ТАСС). Як перадае агенцтва Рэйтэр, у сувязі з тым, што часці совецкай арміі знаходзяцца ля парогу Чэхаславакіі, Чэхаславацкі ўрад у радыёперадачах для Чэхаславакіі пачаў паведамляць імёны нямецкіх злачынцаў вайны. Чэхаславацкі народ заклікаецца сачыць за нацысцкімі чыноўнікамі, каб яны не маглі ўцячы. У радыёперадачах указваецца, што саюзнікі будуць настайваць на выдачы ім усіх ваенных злачынцаў, якім удасца вярнуцца ў Германію.

Спісы злачынцаў вайны пачалі складацца Чэхаславацкім урадам, як толькі саюзныя ўрады рашылі складаць падобныя спісы. Чэхаславацкае міністэрства ўнутранай бяспекі мае спісы, у якіх налічваецца звыш двух тысяч імён. Спісы складаюцца на аснове канфідэнцыяльных вестак, атрыманых чэхаславацкім урадам, і на аснове даных з другіх даставерных крыніц.

НАЛЁТ АМЕРЫКАНСКІХ БАМБАРДЫРОЎШЧЫКАЎ НА БРАУНШВЕЙГ

ЛОНДАН, 8 красавіка. (ТАСС). Як перадае агенцтва Рэйтэр, ад 500 да 700 амерыканскіх цяжкіх бамбардыроўшчыкаў зрабілі днём 8 красавіка налёт на авіяцыйныя заводы ў Брауншвейгу і аэрадромы ў Паўночна-Заходняй Германіі. Бамбардыроўшчыкі ішлі ў суправаджэнні каля 500 знішчальнікаў. Налёт меў на мэце перашкодзіць аднаўленню разбураных папярэднімі бамбардыроўкамі заводаў.

Адзначана многа прамых пападанняў.

У той-жа дзень каля 200 бамбардыроўшчыкаў зрабілі налёт на бельгійскія ўзбярэжжы.

КОЛЬКАСНАСЦЬ АМЕРЫКАНСКАЙ АРМІІ

НЬЮ-ЁРК, 8 красавіка. (ТАСС). Як афіцыйна паведамляецца, колькаснасць арміі ЗША дасягнула 7 мільёнаў 700 тысяч чалавек, асабовага састава флота —прыкладна 3 мільёны 200 тысяч чалавек. Колькаснасць асабовага састава флота, у тым ліку марской пяхоты і часцей берагавой абароны, як чакаюць, дасягне да 1 верасня—3 мільёны 600 тысяч чалавек. Ваеннае міністэрства заяўляе, што для падтрымання колькаснасці цяперашніх узброеных сіл на адным узроўні неабходна штомесячна прызываць ад 75 да 100 тысяч чалавек.

ПАКАРАННЕ СМЕРЦЮ ГРУПЫ ІТАЛЬЯНСКІХ АФІЦЭРАЎ У ТУРЫНЕ

ЛОНДАН, 6 красавіка. (ТАСС). Агенцтва Рэйтэр перадае, што, па паведамленню рымскага радыё, некалькі вышэйшых італьянскіх афіцэраў, у тым ліку генералаў італьянскай арміі было прыгаворана спецыяльным трыбуналам у Турыне да пакарання смерцю. Яны былі абвінавачаны ў тым, што знаходзіліся ў падпольнай арганізацыі, якая ставіць сваёй мэтай «адхіленне вышэйшых урадавых чыноўнікаў» Мусаліні.

ДЗЕЯННІ ФРАНЦУЗСКАГА ВАЕННА-МАРСКОГА ФЛОТА

ЛОНДАН, 8 красавіка. (ТАСС). Па заяве камісара ваенна-марскога флота Французскага Камітэта Нацыянальнага Вызвалення Луі Жакіно, французскі флот аказвае агульнай справе саюзнікаў неацанімую паслугу. За апошнія 5 месяцаў караблі французскага ваенна-марскога флота цалкам сваімі сіламі экскартыравалі 140 і ўдзельнічалі ў экскартыраванні 73 караванаў суднаў саюзнікаў. Французскія крэйсеры перакідваюць войскі, абстрэльваюць варожыя берагі, знішчаюць варожыя караваны, тральшчыкі ачышчаюць моры ад мін.

У баях супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў совецкія танкі паказалі сваю перавагу над нямецкімі. Гразою для гітлераўцаў з'яўляюцца танкі тыпу „КВ" і „Т-34".

На здымку: совецкія танкі ў цэху Кіраўскага завода перад адпраўкай на фронт. Справа—канструктар танкаў, лаўрэат Сталінскай прэміі, Герой Соцыялістычнай Працы Ж. Коцін.

Фото І. Мальскага.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

АТ00113 АДРАС РЭДАКЦЫІ: гор. Гомель, вул. Вароўскага, 10.